

Landscapes of Light: Two Friends that Never Seperate

(1) אורות התורה פרק יב' אות ז'

כשם שאין כנסת ישראל מוציאה אל הפועל את סגולותיה כי אם בארץ ישראל. כן אין אדם מישראל מוציא את סגולותיו הרוחניות כי אם על ידי התורה, שהיא הארץ הרוחנית המתאימה לסגולת הנשמה הישראלית. כל המדעים דומים הם לחוץ לארץ ביחושם אל הגידול הנשמתי אשר לישראל.

(2) אם הבנים שמחה (פתיחה)

תורה וארץ ישראל כדיבור אחד נאמרו, והם תרי ריעין דלא מתפרשין. בתורה כתיב [דברים לג, ד] "תורה צוה לנו משה מורשה". בארץ ישראל כתיב [שמות ו, ח] "ונתתי אותה לכם מורשה". הרי דנתיחדו ונתכוונו שתינה בלשון אחד, מורשה לגזירה שוה, להורות דענינם שוין אצלינו, ואין מקבלין הפרדה.

(3) משנה מסכת כלים פרק א

(ו) עֶשֶׂר קִדְשֹׁת הֵן, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקֻדָּשֶׁת מְכֻל הָאֲרָצוֹת... (ז) עִירֹת הַמִּקְדָּשׁ חֹמֶה מְקֻדָּשֶׁת מְכֻל... (ח) לְפָנִים מִן הַחֹמֶה מְקֻדָּשׁ מְכֻל... הֵרֵב הַבֵּית מְקֻדָּשׁ מְכֻל... הִחִיל מְקֻדָּשׁ מְכֻל... עֲזָרַת נָשִׁים מְקֻדָּשֶׁת מְכֻל... עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל מְקֻדָּשֶׁת מְכֻל... עֲזָרַת הַפְּהִינִים מְקֻדָּשֶׁת מְכֻל... (ט) בֵּין הָאוֹלָם וְלִמְזֻבָּח מְקֻדָּשׁ מְכֻל... הִהִיכַל מְקֻדָּשׁ מְכֻל... קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים מְקֻדָּשׁ מְכֻל.

(4) נר מצוה (עמוד כ"א) [וע"ע תפארת ישראל (פרק מו), וכן בגבורת ה' (פרק ח')]

התורה ובית המקדש הם שתי מדרגות זו על זו. ולכן מצאנו בכל מקום שנים אלו יחד, כמש"כ יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך.

(5) ספר מגלה עמוקות על ואתחנן - אופן רמז

מפורסמת מחכמי האמת סוד הלוחות שהיו משקלם מ' סאה (כדאיתא בפרקי רבי אליעזר), שהיא שיעור מקוה שיש בה...תתק"ס לוגין. ולכן קיבל משה התורה במ' יום...בארבעים יום תתק"ס שעות, נמצא שלמד משה תורה שבעל פה בתתק"ס שעות שהוא שיעור מקוה...כי עיקר היצירה הוא עבור תורה שבעל פה, ולכן מתניתין בגימטריא תתק"ס, ולפי שאין תורה כתורת ארץ ישראל (ב"ר פט"ז ד'), ולכן גם כן מהלך של ארץ ישראל היא מ' יום, שהיא תתק"ס שעות מהלך אדם בינוני.¹

(6) ספר בית אלקים - שער היסודות - פרק שנים ושלישים

ואחר שניתנה התורה בתמ"ח [2448] ליצירה ונשלם נתינתה בתפ"ח [2488], צריך לתת טעם למה שאמרו ב' אלפים תהו ב' אלפים תורה, שהרי היו שני תהו יותר מאלפים...וכשנסתכל במנין שני הבריאה היה אברהם בן ב"ן שנה כשנשלמו שני אלפים ליצירה...ומאז והלאה נחשב כנתינת התורה...

והנה בהיות עיקר קיום התורה ומצותיה בא"י אפי' במצות שהן חובת הגוף, תמצא כי מיד שזכו ישראל לקבל התורה כולם ביום שמת משה שנשלם ספר התורה וכמו שכתוב לקוח את ספר התורה הזה וגו', זכו ליכנס לארץ אחר שתמו ימי בכיתו ע"י יהושע, כמ"ש (יהושע א') ויהי אחרי מות משה וגו' ועתה קום עבור וגו' אל הארץ אשר אני נותן וגו'...ותדע ותשכיל ממוצא דבר ירושת הארץ מפי האל ית' עד ירושתה תפ"ח שנים, כמו שיש מהתחלת קבלת התורה עד תשלומה תפ"ח שנים כמו שכתבנו למעלה...כי כל זמן שלא ניתנה התורה ולא ישבו ישראל על אדמתם היה העולם כאילו לא נברא והיה תהו, ומשהתחיל אברהם אבינו לקבל ולקיים התורה כשנשלמו ב' אלפים והיה בן ב"ן וזכה אז ג"כ לירושת הארץ, נחשב העולם כאילו הוא בנוי ומשוכלל בתורה ובארץ ישראל.

¹ ע' רש"י על במדבר פרק יג פסוק כה וז"ל, וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום - והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפניהם את הדרך, עכ"ל.

(7) ערבי נחל השלם (פרשת שלח, דרש ב) [מאת הגאון רב דוד שלמה אייבשיץ זי"ע]

והנה שמעתי מחכם אחד לבאר פסוקי יהושע (טו, טו-יז) ושופטים (א, יא-יג) שאמר כלב בבואו אל דביר, ושם דביר לפני קרית ספר. ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה. וילכדה עתניאל בן קנז כו'. וקשה למה בכל מקום שהלכו לא היה כבוד להם לכבוש, ודביר היה כבוד להם עד שהוצרך כלב לומר אשר יכה כו'. ותו ושם דביר לפני קרית ספר, מאי נפקא מינה איך שמה היה מתחלה. ותו אשר יכה את קרית ספר, הוי ליה למימר אשר יכה את דביר, כי למה יזכור שמה הראשון. ותו אשר יכה ולכדה כפל לשון. ורז"ל אמרו (ע' תמורה טז). קרית ספר, אלו שי"ן הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה והחזירן עתניאל מפלפולו. וזה תמוה יותר שבאו רז"ל להוציא קרא לגמרי מפשטה.

ואמר כי הענין כך הוא, כי מה שכבשו ישראל את הארץ שלא כדרך הטבע היינו לפי שהתורה היא דפוס העולם ובתורה נבא העולם, וארץ ישראל הוא אדוק בתורה וכל חלק ממנה חיותה הוא מחלק תורה המתחסם אליה, וכאשר קבלו ישראל התורה וקיימה נמצא כל חיות ארץ ישראל היה בידם לזאת כבשוה בלי עמל ויגיעה. והנה נודע כי שם כל דבר הוא החיות והפנימיות של אותו דבר, כי נפש חיה הוא שמו (בראשית ב, יט), וזהו שאמר הכתוב כי כשהגיעו אל יושבי דביר, ושם דביר לפני דייקא, ר"ל שם של דביר החיות והפנימיות שלו הוא קרית ספר, ואמרו רז"ל אלו שי"ן הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה, שזהו היה החיות של אותו המחזו, ממילא בהגיעם לשם תשש כחם ולא יכלו לכבוש, בהיות לא היה בידם החיות של אותו המחזו, לכן אמר כלב אשר יכה את קרית ספר, דהיינו שיחזיר ההלכות מפלפולו וממילא ולכדה—שילכד העיר אח"כ, ונתתי לו כו', וילכדה עתניאל כו', כמאמר רז"ל שהחזירו מפלפולו ואז לכד המחזו ההוא, עד כאן דברי החכם ושפתים ישק.

(8) תלמוד ירושלמי מסכת בבא בתרא דף כג/א

רבי יוחנן מתיב והבאתי אתכם אל ארץ אבותיכם וגומר אם מתנה למה ירושה ואם ירושה למה מתנה. אלא מאחר שנתנה להן לשום מתנה חזר ונתנה להן לשום ירושה. א"ר הושעיה כל מקום שנאמר מורשה לשון דיהא התיבון והכתיב מורשה קהלת יעקב אמר לית דיהא סוגין מיניה. מן דו לעי היא משכח כולה:

(9) ספר יהושע פרק א פסוקים ו-ח

(ו) חֲזַק וְאַמֵּץ כִּי אֶתָּה תִּנְחִיל אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבוֹתֶם לָתֵת לָהֶם: (ז) רַק חֲזַק וְאַמֵּץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּךְ מִשֵּׁה עַבְדִּי אֶל תִּסּוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן תִּשְׁכַּח כְּכֹל אֲשֶׁר תִּלְךְ: (ח) לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָיִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאֶז תִּשְׁכַּח:

(10) ספר יהושע פרק ה

(יג) וַיְהִי בַּהֲיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וַהֲנֵה אִישׁ עֹמֵד לִנְגְדוֹ וְחִרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנָה אֶתָּה אִם לְצָרֵינוּ: (יד) וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שָׂר צָבָא ה' עִתָּה בְּאֵתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פְּנֵי אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מַה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֵל עַבְדּוֹ: (טו) וַיֹּאמֶר שָׂר צָבָא ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ שֶׁל נַעֲלָךְ מַעַל רִגְלֶךָ כִּי הִמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עֹמֵד עָלָיו קָדֵשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן:

(11) תלמוד בבלי מסכת עירובין דף סג: (וע"ע, מגילה דף ג.)

אמר רבי אבא בר פפא...כתיב ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' **אמר לו אמש כיטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו כיטלתם תלמוד תורה על איזה מהן באת אמר לו עתה באתי** מיד וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה.

(12) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח: מט.

תניא רבי אליעזר אומר כל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים לא יצא ידי חובתו נחום הזקן אומר צריך שיזכור בה ברית רבי יוסי אומר צריך שיזכור בה תורה.

² וע"ע בספר אמרי פנחס השלם (חלק א': שער התורה, אות י') שכתב כל זה בשם המגיד ממזריטש זי"ע.

(13) ספר ויקרא פרק כה פסוקים א-ב

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: (ב) דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָּהּ:

(14) רש"י על ויקרא פרק כה פסוק א

(א) בהר סיני - מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני כך שנויה בת"כ.

(15) כלי יקר על ויקרא פרק כה פסוק א

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר. מה ענין שמיטה אצל הר סיני כו'. קרוב לשמוע כשעלה משה אל הר סיני אחר שבעה שבועות שספרו ישראל מ"ט יום מן פסח עד עצרת, נתקדש אז אותו הר ונאסר בזריעה וחרישה ביום חמשים שבו נתנה התורה, והוא זמן משיכת היובל לקרא דרור וחפשי לכל ישראל חירות על הלוחות ועל ידי קול השופר של מתן תורה, באותו זמן הגיד הקב"ה למשה ענין השמיטה והיובל לומר שבמספר שבעה ובמספר מ"ט אני נותן קדושה זו לכל ארץ ישראל, שיש לה דמיון ויחוס עם הר סיני מצד היותה אורא דמחכים ואין תורה כתורת א"י, והר סיני, על כן ראוי ליתן גם לארץ ההיא קדושת הר סיני אחר מספר מ"ט שנה וכן במספר ז', או כדי לעשות זכרון למעמד הר סיני בקריאת דרור והעברת שופר מצורף לשאר טעמים שיש למצוה זו, על כן נאמר בהר סיני. ודבר זה נכון וקרוב לשמוע:

(16) זוהר חלק ג דף רכא/ב - רכב/א

רבי שמעון הוה אזיל מקפוטקיא ללוד ור' יהודה אזיל עמיה עד דהוו אזלי פגע בהו ר' פנחס בן יאיר ותרין גוברין טוענין אבתריה. שכיך חמריה דר' פנחס טעינו לה ולא אזיל. אמר ר' פנחס שביקן ליה דהא ריחא דאנפין חדתי קא ארח או נסא אתעביד לן השתא. עד דאינון תמן נפק ר' שמעון מבתר חד טנרא. נטל חמרא ואזיל אמר ר' פנחס ולא אמרית לכו דהא ריחא דאנפין חדתי קא ארח. נחת וגפיף ליה ר' פנחס ובכה אמר ליה חמינא בחלמי דאתיא שכינתא לגבי ויהבת לי נבזבזן רברבן וחדינא בה השתא כמה דחמינא. אמר ר' שמעון מקל פרסי דחמרך ידענא דאנת הוא השתא חדוה שלים. אמר ר' פנחס נתיב בדוך חד דמלי דאורייתא אצטריך צוחא אשכחו עינא דמיא ואילנא. יתבו. אמר ר' פנחס מסתכל הוינא דהא לתחיית המתים כארחא דארעא אחרא יעביד לון קב"ה ומה דהוה השתא קדמאה ליהוי כדין בתראה מנלן מאינון עצמות הנהו גרמין דאחיא לון קב"ה על ידי יחזקאל דכתיב ותקרבו עצמות עצם אל עצמו בקדמתא ולבתר כתיב וראיתי והנה עליהם גידים ובשר עלה וגו'. ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם דהא מה דאפשיט בקדמיתא ליהוי בתראה. בקדמיתא עור ולבתר בשר. בקדמיתא אפשיט מדוחא ולבתר עור ולבתר בשר ולבתר עצמות.

(17) טללי חיים: הקיצו ורננו (מאמר ההכרח לשוב לארץ וכו', עמ' נו)

אף שהיציאה לגלות התחילה באיבוד הדעת, שגדר בעקבותיו יציאה מן הארץ, הנה הגאולה באה בסדר הפוך, כמבואר בדברי יחזקאל...שמתחיל בכניסה לארץ, ולאחר מכן באה הדעת. כי הוא דבר פשוט ומחייב שכן יהיה הסדר לפי שאי אפשר לקנות את הדעת של הגאולה אלא בארץ ישראל, שאוירה מחכים (בבא בתרא קנח, ב) לפיכך מחוייב הדבר להיכנס אל הארץ ולאחר מכן תבוא אלינו דעת הגאולה, מוחן דגדלות. והוא כדוגמת הקטן שהגיע למצוות, שראשית כל מרגיל עצמו במעשי המצוות, ולאחר מכן נעשה בשל לדעת התורה ועומקי המצוות. כי בלי קיומם, אי אפשר להשכיל עומקם.

כן הדבר בענייננו, אי אפשר להשיג עומקי הגאולה ואורותיה בלי הכניסה לארץ, מקום הגאולה ובית הקיבול להשפעותיה. לפיכך סיבבה ההנהגה העליונה להביאנו ארצה, והגיע העם בלי דעה גדולה ורחבה, להבין ולהשיל עומק משמעות השיבה לארץ, ורק לאחר מכן תבוא רוח ה' לפעם בעם, ולהוליד בו את הדעה האמיתית המבארת את משמעות חיינו ודרכנו בארץ ישראל ובגאולה השלמה.